

Učesnici iz 13 zemalja u Sarajevu

Ocjena je da je ovogodišnji SorS bio izuzetno uspješan, sa novim temama, kao i sa temama i diskusijama koje su bitne u svakodnevnicu osiguranja

a Piše: ZLATAN FILIPOVIĆ, DIREKTOR BOSNA RE

OVOGODIŠNJA, 35. KONFERENCIJA SORS OKUPILA JE veliki broj učesnika, 167 prijavljenih, iz ukupno 13 zemalja – Njemačke, Slovenije, Srbije, Crne Gore,

Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Poljske, Ujedinjenog Kraljevstva, Švicarske, Makedonije, Češke, Turske, te prvi put i Indije. Ako bi se gledalo još i na državljanstva gostiju koji rade za firme unutar EU, krug zemalja bi bio i znatno širi.

Osnovna tema skupa je bila „Štete u osiguranju i reosiguranju kao jedna od značajnijih determinanti u osiguranju i reosiguranju“. Veliki dio prezentacija, kao i jedna zanimljiva panel diskusija, bili su u vezi sa štetama, ili predviđanjima obima šteta putem mapiranja. Neizostavan segment je i digitalizacija i inovacije u osiguranju, opet tema vrlo dinamične panel diskusije. SorS je jedna od rijetkih konferencija koja se okrenula i pitanjima životnog osiguranja, pa je održana i panel diskusija na tu temu, koja je bila vrlo zapažena. „Agilna transformacija u osiguravajućoj industriji: upravljanje nesigurnošću kroz adaptivne metode“ je zasigurno bila tema koju je vrijedilo čuti, a koju na ovim prostorima, po našim saznanjima, još niko do sada nije obradio.

SorS ne teži masovnosti, već zadržavanju i unapređivanju četiri stuba na kojima je utemeljen – društvenim kontaktima između učesnika, jer se stvaraju i utvrđuju veze što može dovesti i do poslovnih relacija; stručnim prezentacijama na aktualne teme, pa čak često

i neprepoznate kao aktualne, možemo reći i avangardne, kao što je bila tema o edukaciji u osiguranju još 2018; panel diskusije i okrugli stolovi za razmjenu iskustava i mišljenja o značajnim temama; i na kraju, bilateralni sastanci između društava za osiguranje, regionalnih društava za reosiguranje, svjetski značajnih društava za reosiguranje, kao i regionalnih i svjetskih brokera u osiguranju i reosiguranju. Po ovom zadnjem stubu SorS je sasvim nalik na susrete u Monte Carlu i Baden-Badenu, na kojima su teme, prezentacije i diskusije u reduciranom obliku i van stvarnog fokusa. Ujedno je to ključni element atraktivnosti za globalne igrače da u junu mjesecu dođu u Sarajevo.

Ocjena je da je ovogodišnji SorS bio izuzetno uspješan, sa nekim novim temama, kao i sa temama i diskusijama koje su bitne u svakodnevnicu osiguranja. Komentari kako domaćih tako i stranih učesnika to samo potvrđuju.

Konferencija SorS nije konferencija na kojoj se donose zaključci – to nisu ni konferencije koje smo spomenuli, u Monte Carlu ili Baden-Badenu. U savremenom svijetu zaključci i nemaju dugu upotrebnost, pa su čak i znak zastarjelog pristupa i neinventivnosti. Kao što je rečeno i u temi o agilnoj transformaciji, adaptivni metod je ključan za opstanak i razvoj, a to je i pristup koji ima Sors u svijetu u kojem se rizici i njihov značaj po globalnu i lokalnu ekonomiju i društva mijenjaju iz godine u godinu. Stoga, uvijek s aktualnim ili čak avangardnim temama – i vidimo se na SorS-u naredne godine.

NA SUSRETU OSIGURAVAČA I REOSIGURAVAČA U SARAJEVU SORS 2024, 14. JUNA 2024.

održan je okrugli sto sa temom takozvanih „Kitty Cats“ koje su u

posljednjim godinama prepoznate kao novi fenomen i alarmantni destabilizator domaćeg i međunarodnog tržišta osiguranja i reosiguranja.

Učesnici okruglog stola su bili gđa Sanja Tančevska, Triglav Osigurivanje AD Makedonija, Siniša Lovrinčević, Re-impact Re Ltd. Slovenija i Vesna Đindić, Dunav Re a.d.o. Srbija, a moja malenkost je bila moderator.

Na okruglom stolu se intenzivno razgovaralo o ovom relativno novom fenomenu prirodnih katastrofa – jakih konvektivnih oluja, o visini i frekvenciji nastalih šteta u svetu i regionu bivše Jugoslavije, sprovedenim i planiranim aktivnostima osiguravača u regionu, dovoljnosti postojećih osiguravajućih i reosiguravajućih kapaciteta, adekvatnosti parametara postojećih modela procjene mogućih budućih šteta i njihovog prilagođavanja, a kako bi se uzimale u obzir visokofrekventne štete oluja manjeg obima.

Svi učesnici intenzivne diskusije ovog panela su se složili da osiguravači ne smeju da potcene štete posledice SCS-a /strong convective storms/ s obzirom da njihove pojedinačne manifestacije retko rezultiraju velikim ekonomskim ili osiguranim gubitkom. Međutim, kumulativni efekat frekventnih događaja sa relativno malim štetama, zajedno sa povećanjem vrednosti nekretnina i troškovima popravke, može da zamaskira pravi uticaj ovih šteta na profitabilnost osiguravača u dužem periodu. Učesnici su se složili da je holistički pristup rizicima jakih konvektivnih oluja od izuzetnog značaja u narednom periodu, a kako bi se sprovelo pravilno preuzimanje rizika u osiguranju, adekvatna pribava neophodnih kapaciteta reosiguranja i time kvalitetno i sigurno upravljanje rizicima prirodnih katastrofa.

Takozvane konvektivne oluje /Convective storms/ sve više koštaju svetsku privredu i industriju osiguranja posebno. Globalni ekonomski gubici od prirodnih katastrofa prema najnovijim istraživanjima su dostigli 380 milijardi dolara u

Okrugli sto : Kitty Cats kao novi destabilizator tržišta osiguranja i reosiguranja

Očigledno je da sekundarne opasnosti kao što su poplave i oluje, koje se tradicionalno povezuju sa generisanjem šteta male do srednje veličine, utiču na /re/osiguravače skoro isto koliko i primarne opasnosti kao što su zemljotresi i uragani. Ovaj trend razvoja šteta podstiče industriju da preispita trenutnu kategorizaciju prirodnih katastrofa

a Piše: **ZORANA PEJČIĆ**,
CEO Dunav Re, predsednik SorS
Akademije

2023. godini, dok su osigurane štete premašile 118 milijardi dolara. Prošla godina predstavlja četvrtu uzastopnu godinu u kojoj štete osiguranja premašuju 100 milijardi dolara. Rizik jakih konvektivnih oluja je definitivno dominirao u 2023. godini. One su uzrokovale približno 70 milijardi dolara osiguranih šteta na globalnom nivou, odnosno 59 odsto svih šteta čiji su uzroci prirodne katastrofe. Aon-ova studija „Climate and Catastrophe Insight“ objavila je da su štete osiguranja u 2023. godini na globalnom nivou bile 31 odsto iznad njihovog proseka u 21. veku, što je dovelo do nivoa neosiguranog rizika /protection gap/ od 69 odsto. Ukupno 398 globalnih prirodnih katastrofa, izazvanih značajnim zemljotresima i jakim konvektivnim olujama u SAD i Evropi, dovela je do 95.000 smrtnih slučajeva, a što je 2023. godinu učinilo najsmrtonosnijom godinom za gubitke nastale usled prirodnih katastrofa u periodu od 2010. godine. Novi Zeland, Itali-

ja, Grčka, Slovenija i Hrvatska su u 2023. godini pretrpele najveće štete osiguranja kao posledice dešavanja takozvanih vremenskih rizika /weather related risks/. Iako nijedan pojedinačni takozvani „vremenski rizik“ osiguravačima nije prouzrokovao pojedinačnu štetu veću od 10 milijardi dolara, u 2023. godini je zabeleženo 37 oluja sa grmljavinom koje su pojedinačno koštale najmanje milijardu dolara. To je značajno veći broj događaja nego ikada ranije zabeležen i daleko je iznad proseka od 14 takvih oluja u jednoj godini.

Porast osiguranih šteta nastalih usled konvektivnih oluja je iznenadio mnoge osiguravače koji kao rezultat rade nove procene preuzetih rizika sa ciljem revidiranja budućih razvojnih scenarija svojih portfelja. Takozvane „jake konvektivne oluje“ predstavljaju velike i snažne oluje praćene grmljavinom koje nastaju i nestaju u roku od nekoliko sati ili dana i koje se često pretvaraju u oluje sa gradom i tornada. Konvektivne su jake i lokalne oluje povezane sa grmljavinom, munjama, jakim kišom, gradom, jakim vetrom i naglim promenama temperature. Mogu da se dese tokom cele godine, ali su najčešće tokom leta.

Dok su klimatske promene doprinele povećanoj učestalosti i intenzitetu mnogih rizika u vezi sa vremenskim prilikama /weather-related perils/, njihov uticaj na SCS je manje direktan i dalje se istražuje.

Zabeleženi porast ovih šteta se velikim delom pripisuje socijalno-ekonomskim trendovima, uključujući porast vrednos-

ti nekretnina i troškova popravke, kao i povećani ekonomski razvoj u oblastima izloženim jakim konvektivnim olujama. Široki pomaci u globalnoj privrednoj aktivnosti ili upotrebi zemljišta takođe doprinose razvoju rizika SCS-a. Tako je recimo širenje industrije obnovljivih izvora energije, uključujući male i velike fotonaponske instalacije, dovelo do povećane izloženosti i mogućnosti nastanka velikih šteta kao posledica dešavanja jakih konvektivnih oluja.

Industrija osiguranja ove oluje klasifikuje kao „sekundarne opasnosti“, a njihov drugi popularan naziv je „Kitty Cats“, što je referenca kojom se pravi razlika s obzirom da su one manje od velikih prirodnih katastrofa ili „Nat Cats“ u smislu pojedinačnog događaja, dok u agregatu predstavljaju veću opasnost.

Očigledno je da sekundarne opasnosti kao što su poplave i oluje, koje se tradicionalno povezuju sa generisanjem šteta male do srednje veličine, utiču na /re/osiguravače skoro isto koliko i primarne opasnosti kao što su zemljotresi i uragani.

Ovaj trend razvoja šteta podstiče industriju da preispita trenutnu kategorizaciju prirodnih katastrofa i možda učini da postojeće grupisanje opasnosti u primarne i sekundarne kao takvo bude redefinisano.

Stvaranje adekvatnih klasifikacija je na novom početku, a ono što je sigurno jeste da industrija osiguranja i reosiguranja ide u pravcu novih definicija koje će obezbediti adekvatnu analizu portfelja i buduća merenja takozvanih novih dominantnih rizika.

Zajednički panel panelista i publike

Jednostavni proizvodi se očigledno mogu dobro prodavati preko interneta i da bi trebalo pripremiti što više takvih proizvoda za digitalno tržište osiguranja. Oko 53 odsto publike je reklo da se bar jedna od navedenih inovativnih tehnologija već primenjuje u njihovim kompanijama, dok 35 odsto ostalih očekuje da primena počne već ove godine

U OKVIRU GLAVNOG PROGRAMA SORS-A 2024 imao sam čast i zadovoljstvo da budem moderator panel diskusije o inovacijama i digitalizaciji u osiguranju. Panelisti su bili Anida Lačević Hot iz Uniqa osiguranja, Dejan Rajković iz Sava Insurance Group i Filip Rojs iz Flycom Technologies.

Anida Lačević Hot ima više od 15 godina iskustva u finansijskom sektoru, gde je bila uključena u organizacione i IT transformacije, implemetirajući strateška rešenja za različite segmente poslovanja. Trenutno je na poziciji direktorice za Transformaciju i OPEX za regiju jugoistočne Evrope u Uniqa osiguranju.

Dejan Rajković je posle 10 godina rada u medijskoj, oglasnoj i automobilskoj industriji, karijeru nastavio kao direktor direktne prodaje u Adriatic Slovenici, gde je bio odgovoran za razvoj svih digitalnih tačaka kontakta sa klijentima i za direktni digitalni brend WIZ. U 2020. godini, pridružio se Sava Insurance Group, gde je odgovoran za poslovne linije Odnos sa klijentima i Inovacije.

Filip Rojs je direktor Flycom Technologies, slovenačke kompanije koja pretežno radi na području geodezije i razvoja geografskog informacijskog sistema (GIS) za različite industrijske sektore, među kojima je i osiguranje. U grupama Triglav i Sava, Flycom je implementirao GIS za podršku rešavanju šteta i preuzimanje rizika.

Panel je organizovan pomoću Slido aplikacije. Postavljeno je deset pitanja publici pomoću aplikacije, a zatim je publika glasala za jedan od ponuđenih od-

a Piše: DR BRANKO PAVLOVIĆ, ČLAN IO Globos osiguranja i predsednik Udruženja aktuara Srbije

“ Osiguranje od autoodgovornosti izabralo je 44 odsto publike kao osiguranje sa najviše potencijala da se prodaje onlajn ”

govora pomoću svojih mobilnih telefona. Posle završetka glasanja, panelisti su davali svoje mišljenje o svakom pitanju i komentarisali odgovor publike. Takođe, publika je putem aplikacije postavljala pitanja panelistima.

Prva dva pitanja su bila postavljena s ciljem da se vidi koliko je publika upoznata sa trenutnim stanjem u digitalnoj prodaji osiguranja. Kao što se vidi na slici, 42 odsto publike je znalo da je učešće prodaje putnog zdravstvenog osiguranja u inostranstvu preko web shopa i mobilnih aplikacija na srpskom tržištu osiguranja oko 10 odsto. Glasalo je 38

prisutnih. Odgovor na drugo pitanje je prikazan na Slici 1. S obzirom da je odgovor na prvo pitanje o učešću ukupne prodaje preko interneta bio samo 0,36 odsto, komentar Anide Lačević Hot je da se jednostavni proizvodi očigledno mogu dobro prodavati preko interneta i da bi trebalo pripremiti što više takvih proizvoda za digitalno tržište osiguranja.

SLEDEĆA TRI PITANJA SU BILA USMERENA na postojeću i buduću primenu inovativnih tehnologija (internet stvari, ChatGPT, softverski roboti, metaverzum, blockchain, veštačka inteligencija) u osiguravajućim kompanijama iz regiona. Oko 53 odsto publike je reklo da se bar jedna od navedenih inovativnih tehnologija već primenjuje u njihovim kompanijama, dok 35 odsto ostalih očekuju da primena počne već ove godine. Na Slici 2 je odgovor na peto pitanje, gde se vidi da pola publike očekuje da najveći potencijal za primenu ima ChatGPT. Zanimljivo je da niko nije glasao za metaverzum. Možda je jedan od razloga i to što prisutni najmanje znaju o toj tehnologiji, a što je bio jedan od motiva da Vesna Minić Pavlović i ja napišemo rad „Osiguranje virtualne imovine i avatara u metaverzumu“ za Zbornik radova SorS 2024. Favorit panelista je takođe ChatGPT. Dejan Rajković je istakao da nije poenta u izboru tehnologije nego u pripremi podataka i da će konkurentnu prednost ostvariti osiguravajuća kompanija koja može da struktuirati podatke za primenu inovativnih podataka, a ne ona koja investira u tehnologiju koja je trenutno moderna.

U sledeća dva pitanja se tražilo mišlje-

nje publike o izazovu prevelike zavisnosti osiguravajuće kompanije od IT kompanija, provajdera digitalnih usluga i rizicima primene potpune digitalizacije poslovanja. Oko 52 odsto publike je potvrdilo da se plaši te zavisnosti, dok samo 10 odsto misli da im ne može niko od IT provajdera ništa i da su jači od ovog izazova. Filip Rojs je objasnio da se tim rizikom može upravljati uz određene preduslove od kojih su najvažniji da IT kompanije razvijaju softver za osiguravajuće kompanije u skladu sa standardima i pravilima struke i da osiguravači obezbede jasnu izlaznu strategiju nastavka rada u slučaju prekida saradnje sa postojećim IT provajderom. U slučaju potpune digitalizacije poslovanja osiguravajuće kompanije 42 odsto publike najviše brine sajber rizik. Zanimljivo je da samo 10 odsto publike sumnja u sposobnost postojećeg „analognog“ menadžmenta da kreira optimalnu strategiju digitalnog poslovanja.

NA SLICI 3. JE PRIKAZAN ODGOVOR PUBLIKE na pitanje šta će primena inovativnih tehnologija u osiguranju najviše unaprediti u bliskoj budućnosti. Oko 53 odsto publike smatra da će najveći doprinos novih tehnologija biti na smanjenju troškova poslovanja osiguravajuće kompanije. Dejan Rajković je izneo različito mišljenje i smatra da se troškovi neće

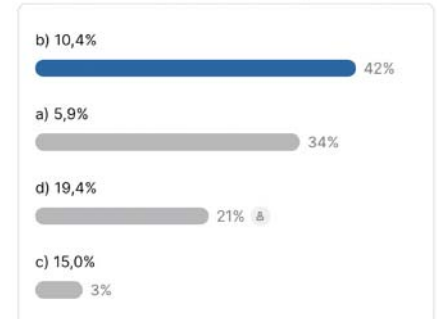
smanjiti, nego će se samo promeniti struktura postojećih troškova, dok će najveći uticaj novih tehnologija biti na poboljšanju korisničkog iskustva.

Potpuno neočekivano za mene, publika je u odgovoru na deveto pitanje „Koja vrsta osiguranja ima najveći potencijal za razvoj novih digitalnih proizvoda?“ izabrala sa 44 odsto osiguranje od autoodgovornosti. Istina je da bi digitalizacija ove vrste osiguranja ostvarila najveći uticaj na postojeće tržište osiguranja, ali u Srbiji postoje propisi koji to onemogućavaju. Sledeće je bilo dobrovoljno zdravstveno osiguranje sa 28 odsto, dok bi kasko, imovinska osiguranja i finansijski gubici teško prešli cenzus.

Poslednje, pomalo provokativno pitanje, donelo je skoro potpunu podeljenost publike. Samo osam procentnih pomena više publike smatra da digitalizacija donosi veću korist u pogledu sprečavanja prevara u odnosu na nove mogućnosti za prevare u digitalnom režimu rada. S druge strane svi panelisti daju prednost koristi od digitalizacije u odnosu na potencijalnu štetu.

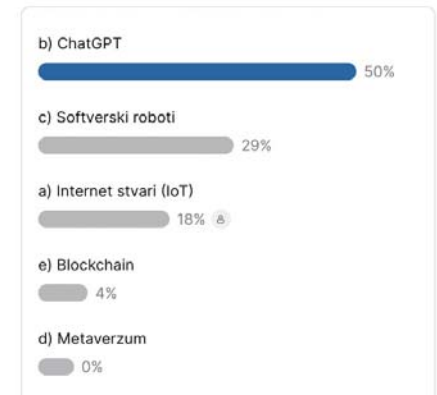
Panel u kome se pored panelista moderira i publika je bio izazov za mene, ali sam stekao utisak da se vredelo dodatno potruditi, jer se publici svidela veća dinamika dešavanja u odnosu na standardnu diskusiju na panelima.

2. Koliki deo fakturisane premije vrste osiguranja „osiguranje pomoći na putu“ u 2023. godini na tržištu osiguranja u Srbiji je prodat preko kanala prodaje „Internet i druga sredstva komunikacije“? 38 👤

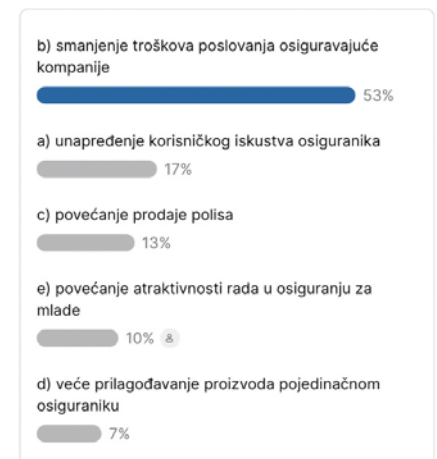
Slika 1. Odgovor na pitanje br. 2

5. Koja od sledećih tehnologija ima najveće šanse za brzu i uspešnu primenu u delatnosti osiguranja u regionu? 28 👤

Slika 2. Odgovor na pitanje br. 5

8. Šta očekujete da će primena inovativnih tehnologija u osiguranju najviše unaprediti u bliskoj budućnosti? 30 👤

Slika 3. Odgovor na pitanje br. 8